

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros
partitum**

Laymann, Paul

Moguntiae

20. de Excusatione ob ignorantiam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

bus ieiunare, quod ratio excusationis manifestò cessat, nam præceptum Quadragesimæ, item Canonici officii habet partes inter se diuiduas, in quibus singulis ratio Ecclesiastici ieiunii, abstinentiæ, vel canonicæ orationis seruari potest. Dixi, si manifestò cesset. Nam si certus aliquis sit adesse impedimentum excusans à maiore parte officii canonici, aut Quadragesimalis ieiunii; dubitet verò, quoties in hebdomada ieiunare, aut quantam officii partem sine læsione corporis persolvere possit; tunc episcopus dictabit, quod pars certa trahat ad se partem minorem incertam, hominemque omnino exoluat obligatione legis: cum alioquin propter dubium, scripturorum & anxietatis materiam oriri per facile esset.

CAP. XX.

De Excusatione ob Ignorantiam.

1. **P**ROBABILIS ignorantia non solum à culpa excusat, ut supra prob. tr. 2. cap. 4. Sed etiam à pœna; ratio sumitur ex cap. 2. de constit. *Rem, qua culpa caret, in delictum vocari non conuenit.* Nam pœna decernitur ob culpam: Ergò cessante culpa, ut causa, cessare debet & pœna ut effectus, siue reatus pœnæ.
2. Ignorantia crassa seu supina non excusat à pœna legis, etiam graui; cum neque à mortali peccato excuset.

NB. Si tamen pœna decreta sit scienter; ac tamen peccantibus, non comprehenduntur delinquentes ex ignorantia nisi affectata sit.
3. Ignorantia vincibilis, non crassa, excusat à pœna ordinaria graui. Nam sicut illa grauitatem culpæ minuit, & venialem efficit; ita etiam æquum est, ut pœna minuat.

nam minuat. Quare iudex in tali casu vel veniam delicti dare, vel etiam mitiorem pœnam imponere debet.

Qui post diligentem inquisitionem speculatiuè 4 dubitat, vtrum lex vel præceptum impositum sit nec ne; interim obligatione immunis est. V. C. si quis in syluis constitutus dubitet, vtrum lex Ecclesiastica exierit, de alicuius diei ieiunio, & netminem habeat, ex quo intelligere possit, is ad ieiunium non tenetur. Ratio. Nulla lex aliquem ad sui obseruationem obligat, si sufficienter ipsi proposita & cognita non sit, atq; per ipsum non stat, quominus cognoscatur. Nã tali casu est inuincibilis ignorantia, atq; à culpa excusat. Sed quando aliquis post diligẽtem inquisitionem dubius manet, tunc legem non habet sibi sufficienter propositam & cognitam, ideoq; inculpatè ignorat. Ergò licet abstractè & speculatiuè dubius hæreat de legẽ, in particulari tamen ac practicè certus est, se eã non obligari. Confirm. In dubio melior est conditio possidentis; quamdiu autem inuincibiliter ignoras, vtra lex lata sit, manes in naturali possessione liberæ voluntatis. Ergo: Idẽ sentiendũ de dubio cõtractus inter Doctores, vtrũ licitus sit nec ne.

Si constet de lege lata; dubium vtrũ sit, vtrum abrogata, vel obligatio eius cesset, tutior pars eligenda est, & secundum legem operandum. Ratio, quia cũ semel constet legem positam fuisse, præsumptio ac veluti possessio stat pro lege; vt si quis cõtra eam excipere velit, probandæ exceptionis necesse sit ipsi incũbat. Similiter se res habet in obligationib. ex cõtractu: Si n. certus sim debitore me fuisse, dubitem vero de causa excufante à solutione, nihilominus soluere cogor,

I

Tamen

Tamen si quis re diligenter consideratâ, notî o
 nino ambigat, sed probabilius arbitretur, quam
 non sine formidine oppositi, se ob aliquam causâ
 à legis obseruatione excusatum, tum locum fore
 eikîæ, vt practice iudicari possit, se tali casu legis o
 ligatione solutum. propterea, quod in moralibus
 bi certitudo haberi non potest, sufficit se qui in
 cium probabile.

- 6 Qui preuaricatur legē, quam latâ esse nō igno
 licet ignoret pœnâ annexâ, nihilominus efficitur
 us pœnæ. Excipe primò; censurâ Ecclesiasticâ, qua
 nemo incurrit, qui ignorat ob delictû annexâ
 modi pœnâ. Excipe secundo: Nisi pœna sit admo
 I g' auis, & plus quâ delictû mereatur. v. c. si peregrin
 transiens regionem, in qua seuerissimè prohibita
 venatio ferarû, ille verò nesciat violâs, nō videtur
 sciendus tanta pœna: sciens quidē prohibitionē
 ignorâs pœnæ gravitatē; cū in sua regione & spect
 rei natura non ita grauitè puniri soleant tales.

Ignorantia facti excusat, non iuris (reg. 13. in 6.) in
 ligitur secundum forum externum, vbi ignorat
 iuris communis & publici ferè non præsumitur,
 ab allegatè probari debet, Propria scientia se in
 ctum non fuisse, neq; Iureconsulti consilium se
 fuisse, iuxta 1. regula, § sed iuris, ff. de iuris & facti
 ignorantia. Deinde excipe militem; arma enim
 gis quâ iura scire legislator existimat. Deinde mi
 rem 25. annor. cui ob imbecillitatem venia datur.

NB Facti ignorantia (puta alieni) præsumitur, vbi
 entia non probatur reg. 47. in 6. nisi vel publicum
 notorium factum sit, vel eius scientia ex officio ab
 incumbat arg. c. innotuit de elec. & ca. quamuis
 reg. iuris vbi S. Greg. ait: Non potest esse pastoris
 cutatio, si lupus oues comedit, & pastor nescit.

Facti ignorantia nisi crassa sit, tam in commodis quam damnis excusat etiam in foro conscientiae v. c. *cum quis ius ignorans indebitam* (civiliter, debitam autem naturaliter) *pecuniam soluerit, cessat repetitio*. Veluti, si hæres per iuris ignorantiam legata soluit ex testamento imperfecto; vel non detracta Falcidia, ordinariè dignus non censetur, cui iuris beneficium prodesse debeat. Quicumque autem ex facti ignorantia, non supina, indebitum civiliter soluit, v. c. quia ignoravit testamentum imperfectum esse, solutum repetere potest. Quod si verò aliquis ob ignorantiam siue iuris siue facti, soluisset quod suum erat, nulloque iure alteri debitum, illud haud dubie, tanquam indebitè solutum, condicere poterit: nam *locupletari non debet aliquis cum alterius iniuria, siue iactura*. reg. 48, in 6.

CAP. XXI.

Demutatione, derogatione, abrogatione legis.

Ex perpetuò durat, quamdiu legitima auctoritate non tollitur: tollitur verò legitima auctoritate nam res omnis per quascunq; causas nascitur, per eandem dissolvitur. cap. 1. de reg. iuris. Porro legi derogatur, cum pars eius detrahatur, abrogatur cum totum tollitur.

NB. Si statutum concernens factorem aliorum aut publicum, à superiore confirmatū sit, non posse deinde ab inferioribus, qui illud statuerunt, infringi; quia superior illud confirmando fecit quasi suū, sin verò statutū à superiore confirmatum est in gratiam statuentium; tunc possunt recedere: illique perinde atque alteri gratiæ seu priuilegio renunciare. Secundò